

VOORSTELLEN EN AANBEVELINGEN VAN JONGEREN EN DE JEUGDSECTOR IN VLAANDEREN: EEN BIJDRAGE AAN DE CONFERENTIE OVER DE TOEKOMST VAN EUROPA

Een overzicht van interessante ideeën, aanbevelingen en voorstellen van jongeren en de jeugdsector op basis van een doorlichting van bestaande en recente adviezen, rapporten, studies.

Voor de voorbereiding, de invulling en de uitwerking van de Vlaamse bijdrage van jongeren en de jeugdsector aan de Conferentie over de Toekomst van Europa werd begin september 2021 een stuurgroep opgericht bestaande uit volgende actoren: de Vlaamse Jeugdraad, het Departement voor Cultuur, Jeugd en Media, JINT vzw, de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België, het informatiepunt van het Europees Parlement in België en de Diplomatieke Vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de EU.

Leden van de stuurgroep

Alpha Vuylsteke, Europees jongerenvertegenwoordiger van de Vlaamse Jeugdraad
Milan Calloens, voormalig EU-jongerenvertegenwoordiger en vrijwilliger Vlaamse Jeugdraad
Sophie Verbrugghe, beleidsmedewerker De Ambrassade vzw
Koen Lambert, directeur JINT vzw
Silvie Strobbe, stafmedewerker communicatie JINT vzw
Samuël Maenhout, verantwoordelijke informatie en communicatie, Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België
Livio Loonbeek, communicatieverantwoordelijke, Liaisonbureau van het Europees Parlement in België
Dr. Amoury Groenen, beleidsmedewerker Europees en internationaal jeugdbeleid departement Cultuur, Jeugd en Media
Tom Bonneux, stagiaire departement Cultuur, Jeugd en Media
Natallia Mastsepan, studente rechten aan de UGent
Jan Vanhee, beleidsadviseur Europees en internationaal jeugdbeleid | EU attaché Jeugdzaken | coördinatie werkzaamheden Vlaamse stuurgroep

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
I. WOORD VOORAF: toelichting bij gebruikte bronnen.....	2
II. KLIMAATVERANDERING EN MILIEU.....	2
a. Algemeen.....	3
b. Energie.....	3
c. Mobiliteit & transport.....	4
d. Betere bodemkwaliteit door Europese onthardingslabels.....	5
e. Voedselverspilling tegengaan.....	5
III. GEZONDHEID.....	5
IV. EEN STERKERE ECONOMIE, SOCIALE RECHTVAARDIGHEID EN WERKGELEGENHEID.....	6
V. DE EU IN DE WERELD.....	6
VI. WAARDEN EN RECHTEN, RECHTSSTAAT, VEILIGHEID.....	7
VII. DIGITALE TRANSFORMATIE.....	7

VIII.	EUROPESE DEMOCRATIE	8
a.	Europarlementariërs en diversiteit	8
b.	Stemleeftijd Europees Parlement	9
c.	Consultatie besluitvorming	9
IX.	MIGRATIE	10
X.	ONDERWIJS, CULTUUR, JEUGDZAKEN EN SPORT	10
a.	Stages moeten betaald worden	10
b.	Cursussen over de EU op school	10
c.	Deelname aan EU-Uitwisselingsprogramma's, voor alle jongeren die dat willen	11
XI.	Schematische weergave van de aanbevelingen en voorstellen	11
XII.	Bibliografie	15
a.	EU-documenten	15
b.	Vlaamse Jeugdraad	15
c.	Belgische participatie events	15
d.	Andere	16
XIII.	Overzicht van de gesprekken en contacten	16

I. WOORD VOORAF: toelichting bij gebruikte bronnen

De voorstellen en ideeën van **Vlaamse jongeren** verzameld in dit rapport komen uit een varia van bronnen: zowel direct van jongeren (Vlaamse Jeugdraad), maar ook van verschillende burgerparticipatie events waarbij jongeren aanwezig waren. Bij deze laatste adviezen is rekening gehouden met ideeën en aanbevelingen met een hoog percentage van voorstanders zodat er geen twijfel over mogelijk is dat het idee ook gesteund wordt door de jongeren.

Tevens wordt de link gemaakt met de EU-Jeugddialoog waar Vlaamse EU jongerenvertegenwoordigers sinds 2010 aan deelnemen. De thema's van de Conferentie over de Toekomst van Europa worden ook gelinkt aan [de EU Jeugd doelstellingen](#).

De Europese jeugd doelstellingen zijn het resultaat van de 6e cyclus van de gestructureerde dialoog met jongeren, besluitvormers, onderzoekers en andere belanghebbenden, die plaatsvond onder de titel "Jongeren in Europa: Wat is de volgende stap?". Deze cyclus strekte ertoe meningen van jongeren te verzamelen en samen bij te dragen tot het uitstippelen van [de EU-strategie voor jongeren 2019-2027](#).

De Europese jeugd doelstellingen presenteren een visie voor een Europa waarin jongeren hun potentieel ten volle kunnen benutten. De doelstellingen stellen sectoroverschrijdende gebieden vast die het leven van jongeren beïnvloeden en geven aan welke uitdagingen moeten worden aangepakt.

II. KLIMAATVERANDERING EN MILIEU

Uit de onlangs door het Europees Parlement en de Europese Commissie gepubliceerde, gezamenlijke en speciale Eurobarometer over de toekomst van Europa volgt overduidelijk dat het thema klimaatverandering en milieu een topprioriteit moet zijn voor de Europese Unie.¹ De barometer geeft immers aan dat 91% jonge Europeanen (15- tot 24-jarigen) akkoord zijn dat de aanpak van de klimaatverandering hun gezondheid en welzijn ten goede kan

¹ Europees Parlement en Europese Commissie, *Speciale Eurobarometer 517 over de toekomst van Europa*, januari 2022. Beschikbaar op: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2554>.

komen.² Ook voor Vlaamse jongeren is het thema klimaatverandering prioritair, dit volgt o.a. uit een enquête van de Vlaamse Jeugdraad.³

De aanbevelingen die volgen, vallen binnen de uitvoering van [EU Jeugd doelstellingen N° 8 en 10](#), die betrekking hebben op [Hoogwaardig leren en Duurzaam groen Europa](#) respectievelijk.⁴

Jeugd doelstelling N°10 Duurzaam groen Europa wenst een samenleving tot stand te brengen waarin alle jongeren zich actief inzetten voor het milieu en milieu educatie krijgen. Jeugd doelstelling N°8 Hoogwaardig leren streeft leervormen van jongeren te verbeteren zodat zij opgewassen zijn tegen uitdagingen van het steeds veranderende leven in de 21ste eeuw.

a. Algemeen

Vooreerst wordt gevraagd om meer in te zetten op bewustwording van de klimaatproblematiek in het algemeen⁵ en energiebronnen in het bijzonder.⁶ Een voorstel was om **verplichte klimaatlessen in leerplannen op te nemen**, gezien veel jongeren hun kennis vooral online scheppen.⁷ Een enquête georganiseerd door 'Oproep voor een democratische school' in 2019 en afgenomen bij jongeren uit de derde graad secundair onderwijs toont ook de slechte klimaatkennis aan.⁸

Daarenboven wordt door de Vlaamse Jeugdraad aangeraden **circulaire economie te promoten** die inzet op herstelbaarheid, herbruikbaarheid, afbreekbaarheid, deelbaarheid en recycleerbaarheid om Vlaanderen haar economie koolstofarm te maken.⁹ Dit is nodig omdat ons lineair economisch systeem van produceren, kopen, verbruiken en weggooien op vele vlakken onhoudbaar is.¹⁰

b. Energie

Er is een oproep tot de **vorming van een EU-energienetwerk** met toegankelijke hernieuwbare energie voor alle Europese burgers.¹¹ Elke EU-burger zou immers recht moeten hebben op toegang tot betaalbare en betrouwbare energie. Een Europees energienetwerk zou bovendien ook de coherentie en duurzaamheid van het energiebeleid verhogen, door ons minder afhankelijk te maken van fossiele brandstoffen. Het voorstel is afkomstig van een online jongerenevent over de toekomst van Europa, georganiseerd door Europahuis Ryckvelde op 15 december 2021.

² Europees Parlement en Europese Commissie, *Speciale Eurobarometer 517 over de toekomst van Europa*, januari 2022. Beschikbaar op: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2554>, p. 79: Dit in vergelijking met 84% van 55-plussers.

³ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 1807 Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030*, 5 september 2018. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/f3cef6f2-864e-4b60-a6cf-4d554e523588/1807-advies-klimaatbeleidsplan-2021-2030.pdf>, p. 2: Het gaat hier om een eigen enquête rond duurzame ontwikkeling, een enquête van Globelink en een lopende enquête rond klimaat en circulaire economie.

⁴ Resolutie van de Raad van de Europese Unie en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen over een kader voor Europese samenwerking in jeugdzaken: De EU-strategie voor jongeren 2019-2027, ST/14944/2018/INIT, PB C 456, 18 december 2018, p. 1–22.

⁵ StampMedia, *Meerderheid Vlaamse jongeren wil klimaat redden*, maar weet niet hoe, 6 november 2015. Beschikbaar op: <https://www.stampmedia.be/artikel/meerderheid-vlaamse-jongeren-wil-klimaat-redden-maar-weet-niet-hoe>.

⁶ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket'*, 3 november 2021. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-bijkomende-klimaatmaatregelen-in-het-licht-van-het-fit-for-55-pakket>, p. 9-10.

⁷ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 1807 Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030*, 5 september 2018. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/klimaatbeleidsplan-2021-2030>, p. 6; StampMedia, *Meerderheid Vlaamse jongeren wil klimaat redden*, maar weet niet hoe, 6 november 2015. Beschikbaar op: <https://www.stampmedia.be/artikel/meerderheid-vlaamse-jongeren-wil-klimaat-redden-maar-weet-niet-hoe>.

⁸ Nico Hirtt, *De resultaten van onze klimaatenquête bij 3200 leerlingen*, 4 oktober 2019. Beschikbaar op: <https://www.skolo.org/nl/2019/10/04/onz-enquete-school-kennis-klimaat-de-resultaten/>.

⁹ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket'*, 3 november 2021. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-bijkomende-klimaatmaatregelen-in-het-licht-van-het-fit-for-55-pakket>, p. 8

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Europahuis Ryckvelde VZW, *Jongeren aan het woord over de toekomst van Europa* (Online jongerenevent 15 December 2021). Beschikbaar op: <https://www.europahuis.be/nl/nieuws/doe-mee/jongeren-aan-het-woord-over-de-toekomst-van-europa>

Verder is er het advies van de Vlaamse Jeugdraad om burgers te stimuleren energie-zelfvoorzienend te zijn door **totstandbrenging van hernieuwbare energiegemeenschappen**.¹² Producenten kunnen hun lokale, groene energie delen met hun burens, zo wordt een steentje bijgedragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Het principe van de Hernieuwbare Energiegemeenschap wordt reeds door Europa gesteund.¹³

Een andere kanttekening die de Vlaamse Jeugdraad maakt betreft de ambitie van de EU om de oplaadcapaciteit voor elektrische auto's te verhogen. De EU dient toe te zien dat de **productie van de laadpalen ook duurzaam is door gebruik van duurzame grondstoffen en dat ze functioneren o.b.v. groene energie**.¹⁴

c. Mobiliteit & transport

Hiernaast zullen we in duurzamere en slimmere mobiliteit moeten voorzien, immers is de transportsector verantwoordelijk voor 25% van alle CO² uitstoot in de EU.¹⁵ Vandaar wordt sterk aangeraden in te zetten op **elektrische deelmobiliteit**. Zo raadt een burgerparticipatie panel van Sint-Niklaas (12 oktober 2021) aan in te zetten op elektrische deelauto's die sociale cohesie aanmoedigen en bovendien het wagenpark verduurzamen en het bezit van tweede wagens ontmoedigen.¹⁶ De Gentse jeugdraad spreekt dan weer van het promoten van elektrische steps.¹⁷

Het online jongerenevent gefaciliteerd door Europahuis Ryckvelde, daarin gevolgd door de burgerparticipatie event van Genk, raadt dan weer aan op Europees niveau in te zetten op **toegankelijk en betaalbaar openbaar vervoer**.¹⁸

Een belangrijke rol binnen de transportsector is weggelegd voor de luchtvaart: vliegtuigmaatschappijen moeten hun deel van de verantwoordelijkheid dragen voor de klimaatimpact. Wie brandstof tankt, betaalt er belastingen op, wie de trein neemt, betaalt BTW. Vandaar raadt de Vlaamse Jeugdraad aan dat ook de luchtvaartsector een bijdrage levert in vorm van een **kerosinebelasting en invoering van BTW op vliegtickets**.¹⁹ Dit zou een extra bron van inkomsten betekenen voor de overheid, maar ook gedrags-sturende werking hebben op de consumenten. Bovendien raadt de Jeugdraad ook aan om **overheidssteun voor luchtvaartmaatschappijen afhankelijk te maken van sociale voorwaarden en CO²-emissiereductiedoelstellingen van de Europese Klimaatwet**.²⁰

Uit de Waddist-bevraging van 6/9/2021 blijkt dat **ruim 8 op 10 jongeren positief kijken naar reizen met de trein naar het buitenland**.

- 37 % heeft het ook al gedaan en zien dit als voor herhaling vatbaar.
- 45% heeft het nog niet gedaan, maar wil het wel graag willen uitproberen.
- Slechts 13% ziet dit niet zitten.

¹² Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket'*, 3 november 2021. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-bijkomende-klimaatmaatregelen-in-het-licht-van-het-fit-for-55-pakket>, p. 6.

¹³ Art. 22 Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, PE/48/2018/REV/1, PB L 328, 21 December 2018, p. 82–209.

¹⁴ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket'*, 3 november 2021. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-bijkomende-klimaatmaatregelen-in-het-licht-van-het-fit-for-55-pakket>, p. 10.

¹⁵ Europees Milieuagentschap, *Transport and environment report 2020: Train or Plane?*, maart 2021, p. 21-22. Beschikbaar op: <https://www.eea.europa.eu/publications/transport-and-environment-report-2020>.

¹⁶ Hannes Brouckaert, *Wij(k)mobiliteit*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126391>.

¹⁷ Stad Gent, *Antwoord advies Jeugdraad Gent Ontwerp Klimaatplan 2020-2025*, 23 september 2020, p. 7. Beschikbaar op: https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/20200923_BR_antwoord%20jeugdraad.pdf.

¹⁸ Hannes Brouckaert (Participatie event Genk), *Duurzame mobiliteit toegankelijk voor elke burger in de EU*, 31 januari 2022. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/228989>; Europahuis Ryckvelde VZW, *Jongeren aan het woord over de toekomst van Europa* (Online jongerenevent 15 December 2021). Beschikbaar op: <https://www.europahuis.be/nl/nieuws/doe-mee/jongeren-aan-het-woord-over-de-toekomst-van-europa>

¹⁹ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket'*, 3 november 2021, p. 4. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-bijkomende-klimaatmaatregelen-in-het-licht-van-het-fit-for-55-pakket>.

²⁰ *Ibid.*

Vandaar zou internationaal treinverkeer een alternatief moeten en kunnen bieden voor Europese vluchten. Evenwel zouden daarvoor de **nationale treinnetwerken van lidstaten evenwel beter op elkaar moeten aansluiten²¹ en zouden de prijzen van treintickets op zijn minst moeten kunnen concurreren met vliegtickets.**²²

Bovendien zou ook binnen de **Erasmus+ programma en het European Solidarity Corps volop moeten worden ingezet op duurzame mobiliteit** en het gebruik van de trein, aldus de Vlaamse Jeugdgraad.²³

d. Betere bodemkwaliteit door Europese onthardingslabels

De burgerparticipatie event van Oostende en deze van Sint-Niklaas raadt aan Europese onthardingslabels in te voeren dat steden moet aanmoedigen om percentages open ruimte vast te leggen waar aan ontharding kan worden gedaan.²⁴ Dit is belangrijk want verharding en gebrekkig watermanagement zorgt in vele delen van de EU voor problemen zoals recente overstromingen en problematieke (grond)waterreserves.

e. Voedselverspilling tegengaan

De burgerparticipatie event van Oostende raadt aan een Europees platform op te richten om kennis en projecten te delen over lokale voedselmarkten die verspilling tegengaan, mogelijks door een online aanbod van voedsel.²⁵ Ook de burgerparticipatie event van Sint-Niklaas stelt voor een **Broo(h)d Foodapp** te lanceren die duurzame producenten met elkaar verbindt, voedselverspilling tegen gaat en de bewustwording van de consumenten verhoogt.²⁶

III. GEZONDHEID

Het verbeteren van beleidsbeslissingen wat betreft impact ervan op jongeren in, *inter alia*, de gezondheidszorg sector, is een [algemene doelstelling van de EU-strategie voor jongeren 2019-2027](#), tevens vormen de onderstaande aanbevelingen onderdeel van [Jeugd doelstelling N° 3 Inclusieve samenlevingen](#) dat onder andere streeft universele toegang tot gezondheidszorg van goede kwaliteit te verwezenlijken.

De Vlaamse Jeugdgraad raadt aan **voeding in de winkel van een eco-score te voorzien** die mensen helpt om naast een gezond dieet ook rekening te houden met de ecologische impact van hun voedingskeuze.²⁷

Ook de burgerparticipatie panel van Sint-Niklaas raadt 'duurzame maaltijden' aan en stelt dat alle leerlingen in de EU de kans moeten hebben om van een **gezonde en duurzame maaltijd op school** te genieten.²⁸ Daarnaast heeft het aanbieden van een gezonde en duurzame maaltijd ook een educatieve functie: wat is gezonde/duurzame voeding?

²¹ Vlaamse Jeugdgraad, *Advies 2008 Duurzame mobiliteit*, 7 oktober 2020, p. 25. Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugdgraad.be/nl/adviezen/duurzame-mobiliteit#:~:text=Een%20greep%20uit%20onze%20adviespunten&text=Geef%20voorrang%20aan%20de%20fiets,skates%2C%20rolstoel%2C%20steps%20%E2%80%A6>.

²² Vlaamse Jeugdgraad, *Advies 2008 Duurzame mobiliteit*, 7 oktober 2020, p. 20. Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugdgraad.be/nl/adviezen/duurzame-mobiliteit#:~:text=Een%20greep%20uit%20onze%20adviespunten&text=Geef%20voorrang%20aan%20de%20fiets,skates%2C%20rolstoel%2C%20steps%20%E2%80%A6>.

²³ Vlaamse Jeugdgraad, *Advies 1904 Duurzaam leven*, 3 juli 2019, p. 16. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdgraad.be/nl/adviezen/duurzaam-leven>.

²⁴ Hannes Brouckaert, *EU onthardingslabel voor steden*, 21 januari 2022. Beschikbaar op:

<https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/219419?order=recent>; Hannes Brouckaert, *Ont-hart - stimuleren van ontharding in de EU*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126393>.

²⁵ Hannes Brouckaert, *Dynamische lokale voedselmarkten*, 21 januari 2022. Beschikbaar op:

<https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/219418>.

²⁶ Hannes Brouckaert, *Broo(h)d Foodapp*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op:

<https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126392>.

²⁷ Vlaamse Jeugdgraad, *Advies 1904 Duurzaam leven*, 3 juli 2019, p. 9. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdgraad.be/nl/adviezen/duurzaam-leven>.

²⁸ Hannes Brouckaert, *Gezonde en duurzame voeding op elke school*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op:

<https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126359>.

Naast dit voorstel zijn er nog enkele aanbevelingen voor jongeren voortgevloeid uit de derde plenaire vergadering van de Conferentie:²⁹

Deze zijn:

1. Wij bevelen aan dat de EU minimumnormen voor de kwaliteit van de tandheelkundige zorg vaststelt en bevordert, met inbegrip van profylaxe, voor alle lidstaten van de EU. Gratis tandheelkundige zorg moet beschikbaar zijn voor kinderen.
2. De EU zou kunnen overwegen om dergelijke cursussen (eerste hulp, ...) verplicht te stellen voor studenten.
3. Wij bevelen aan om de productie van voedsel onderdeel te maken van het openbaar onderwijs”.

IV. EEN STERKERE ECONOMIE, SOCIALE RECHTVAARDIGHEID EN WERKGELEGENHEID

De EU-landen moeten samenwerken om ervoor te zorgen dat het bedrijfsleven kan blijven bloeien in onze unieke sociale markteconomie, terwijl de zwakkeren beschermd worden. De corresponderende [Jeugd doelstellingen zijn N°3 Inclusieve samenlevingen, N°6 Plattelandsjongeren vooruithelpen en N°7 Hoogwaardige werkgelegenheid voor iedereen](#).

Jeugd doelstelling N°3 tracht de inclusie van alle jongeren in de samenleving te garanderen, terwijl jeugd doelstelling N° 6 focust op het scheppen van voorwaarden die jongeren in staat stellen zich in plattelandsgebieden te ontplooiën, onder andere door de garantie van huisvesting. Jeugd doelstelling N°7 neemt voor een toegankelijke arbeidsmarkt te waarborgen met kansen die tot hoogwaardige banen voor jongeren leiden.

Dit is één van de minder belichte thema's. Een aanbeveling van Vlaamse Jeugdraad die toepasbaar is op de Europese jongeren is: **heb voldoende aandacht voor de situatie van jongeren op de huurmarkt**.³⁰ Vooral problemen rond isolatie van woningen moet worden aangepast: huurders moeten de kans krijgen aanpassingen uit te voeren of verhuurders moeten een incentive krijgen in vorm van een premie te investeren in isolatie.

V. DE EU IN DE WERELD

De Co-Creatie enquête van de Europese Commissie over het Europees Jaar van de Jeugd 2022 gaf aan dat Europese jongeren meer nood hebben aan communicatie vanuit de EU zelf.³¹

- Het Belgische burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa raadt aan dat de **EU in haar communicatie haar bevoegdheden uitlegt** (97,6%)³² en dat er aandacht besteed wordt aan **hoe het eraan toe zou gaan zonder de EU** (92,7%).³³

²⁹ Conference on the Future of Europe European Citizens' Panel 3: "Climate change and the environment / Health" - Recommendations, oktober 2021, p. 2. Beschikbaar op: https://prod-cofe-platform.s3.eu-central-1.amazonaws.com/nxqqase4ows6ozjo3aix9331xv7u?response-content-disposition=inline%3B%20filename%3D%22P3S3_voted_recommendations_FINAL_v%202022.01.10%2013%2030.pdf%22%3B%20filename%2A%3DUTF-8%27%27P3S3_voted_recommendations_FINAL_v%25202022.01.10%252013%252030.pdf&response-content-type=application%2Fpdf&X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=AKIA3LJXGZPDFYVOW5V%2F20220209%2Feu-central-1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Date=20220209T122559Z&X-Amz-Expires=300&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-Signature=48e5219aa170d8e27768a2b4cad6a266aa8a5b64e6bb9f35c2611d59b61abdbe.

³⁰ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 1807 Vlaams Klimaatsbeleidsplan 2021-2030*, 5 september 2018, p. 4. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/klimaatbeleidsplan-2021-2030#:~:text=Enkele%20belangrijke%20adviespunten%3A,Vlaanderen%20is%20een%20goede%20zaak>.

³¹ European Youth Portal, Report on the Results of the Call for Ideas on the European Year of Youth, 6 december 2021, p. 4. Beschikbaar op: <https://europa.eu/youth/d8/sites/default/files/inline-files/Co-creation%20survey%20report.pdf>.

³² Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, p. 2. Beschikbaar op: https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.

³³ Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, p. 3. Beschikbaar op: https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.

De voorstellen kaderen binnen [jeugd doelstelling N°1 De EU dichter bij jongeren brengen](#). Deze wenst het gevoel van jongeren dat zij tot het Europese project behoren te stimuleren en een brug te bouwen tussen de EU en jongeren om het vertrouwen te herwinnen en de betrokkenheid te vergroten.

Volgens sommige antwoorden van de Co-Creatie enquête promoot de EU onvoldoende haar traineeships, programma's en andere job opportuniteiten alsook de voorziening van de informatie hieromtrent. Dit leidt tot een gebrek aan informatie en participatie bij de jongeren.

- Het Belgische burgerpanel stelt dan ook dat de **deelname aan debatten tijdens zittingen van het Europees Parlement moet worden vergemakkelijkt** (79,0%).³⁴
- **Deelname aan het Erasmus-programma en uitwisselingprogramma's moet uitgebreid worden tot alle studenten**, ongeacht hun opleidingsachtergrond zoals beroeps, technisch, alternerend leren. Iedereen moet kunnen deelnemen aan Europese uitwisselingen (79,5%).³⁵

Deze aanbevelingen vallen onder het toepassingsgebied van [jeugd doelstelling N°11 Jongerenorganisaties en Europese programma's](#), dat voor gelijke toegang voor alle jongeren tot jeugdorganisaties en Europese jeugdprogramma's wil zorgen. Dit om een samenleving te bouwen die gebaseerd is op de Europese waarden en identiteit.

VI. WAARDEN EN RECHTEN, RECHTSSTAAT, VEILIGHEID

Jammer genoeg zijn er geen voorstellen, ideeën, bevindingen van Vlaamse jongeren/ de Vlaamse jeugdsector gevonden voor dit thema.

Op het Europees Jongeren Event dat plaats vond in oktober 2021, werd wel benadrukt dat er **EU wetgeving zou moeten komen rond cybersecurity** en dat de Unie **directer moet reageren tegen ondemocratische machten**.³⁶ Ondemocratische politieke machten zorgen immers voor het krimpen van de ruimte voor maatschappelijke organisaties zoals jongerenorganisaties (zoals het geval is in Belarus waar bv. de Wit-Russische Nationale Jeugdraad 'RADA' met geweld gesloten is geweest). Dit wordt onder meer onderstreept door het Europees Jeugdforum.³⁷

VII. DIGITALE TRANSFORMATIE

Uit een enquête van Arteveldehogeschool blijkt dat slechts 3% van meer dan 1000 jongeren fake nieuws herkent. 80% jongeren kunnen zelfs niet uitleggen wat fake nieuws precies is.³⁸ Vandaar kaartte de Belgische burgerpanel de risico's van desinformatie aan en raadde aan om **niet-geverifieerde informatie te labelen** als 'niet-geverifieerd' (90,2%).³⁹ Dit zou dus verplichte citatie van bronnen door media vergen en ook het beschikbaar maken van links naar oorspronkelijke bronnen om ze te verifiëren.

Verder beveelt het panel aan dat de **Europese regelgever** die verantwoordelijk is voor de bestrijding van desinformatie ook **verantwoordelijk is voor de accreditatie van organisaties die de verificatie van informatie verzekeren** ("factcheckers") (85,4%).⁴⁰

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.*

³⁶ European Youth Event, *Youth Ideas Report for the Conference on the Future of Europe*, 8-9 October 2021, p. 13 en 21. Beschikbaar op: https://european-youth-event.europarl.europa.eu/wp-content/uploads/2021/10/2021_EYE_Report-Booklet_A5_20-10-Accessible.pdf.

³⁷ Europees Jeugdforum, *Resolution on Combating shrinking space with expanding opportunities for youth organisations, national youth councils and international non-governmental youth organisations*, 22-23 November 2019, p. 1. Beschikbaar op: https://www.youthforum.org/files/0120-19_COMEMII-19_Resolution_combatting_shrinking_space_FINAL.pdf.

³⁸ A. Deprez *et al.*, Onderzoeksrapport Arteveldehogeschool: "Fake nieuws en Facebook – Nieuwswijsheid van Vlaamse jongeren tussen 15 en 24 jaar onderzocht", juni 2018, p.7. Beschikbaar op: https://www.arteveldehogeschool.be/sites/default/files/projectfiche/def_white_paper_fake_nieuws_en_jongeren_ahs_120618_0.pdf.

³⁹ Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, p. 7. Beschikbaar op: https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.

⁴⁰ *Ibid.*

Deze aanbevelingen maken deel uit van de verwezenlijking van [Jeugd doelstellingen N°4 en N°8](#), die betrekking hebben op [Informatie en Constructieve dialoog en Hoogwaardig leren](#) respectievelijk.

Jeugd doelstelling N°4 wenst ervoor te zorgen dat jongeren betere toegang hebben tot betrouwbare informatie en hun vermogen te ondersteunen om informatie kritisch te beoordelen. Jeugd doelstelling N°8 wilt dan weer leervormen voor jongeren verbeteren zodat zij opgewassen zijn tegen de uitdagingen van het steeds veranderende leven in de 21ste eeuw. Bovendien, zou dit ook bijdragen tot de vervulling van de 5de streefdoel dat als resultaat vastgesteld werd van de 8ste cyclus van de EU-jongerendialoog en die bepaalt dat jongeren over instrumenten moeten beschikken om zichzelf te beschermen tegen misinformatie.⁴¹

Volledigheidshalve dient te worden gemeld dat er vanuit het Vlaamse middenveld (door vijf experts) ook adviezen geformuleerd werden op een stakeholderevent georganiseerd op 23 november 2021 door VLEVA en het departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse experts gaven de volgende aanbevelingen mee:

- **De digitale slagkracht van overheden** (Europees, lidstaten, regionaal, lokaal) moet sterker worden onder meer via het opzetten van de juiste regelgeving, de juiste standaarden, en functionele interoperabiliteit, alsook via het aanbesteden van de juiste producten en diensten;
- Er moet ingezet worden op een **juridisch onderbouwd Europees kader voor éénduidige gemeenschappelijke datastandaarden**.⁴²

VIII. EUROPESE DEMOCRATIE

Het groeiend gevoel van afstand tussen jongeren en de traditionele instellingen van de representatieve democratie, waarvan het grootste bewijs te vinden is in de dalende opkomst bij verkiezingen en een dalende interesse in het lidmaatschap van politieke partijen.⁴³ Ook uit het UGent-onderzoek omtrent de online en offline politieke participatie en attitudes bij Belgische jongvolwassenen (18-30 jaar) volgt dat jongeren in Vlaanderen algemeen eerder een zwak vertrouwen hebben in de politiek.⁴⁴ Vandaar is dit een niet onbelangrijk thema.

De volgende aanbevelingen kaderen dan ook binnen de [Jeugd doelstellingen N°1 De EU dichter bij jongeren brengen](#) en [N°9 Ruimte en participatie voor iedereen](#).

Jeugd doelstelling N°1 wenst zinvolle betrokkenheid van jongeren bij besluitvorming van de EU te garanderen. Jeugd doelstelling N°9 wilt de democratische participatie en autonomie van jongeren versterken door ervoor te zorgen dat ze terdege invloed kunnen uitoefenen in alle geleidingen van de samenleving en besluitvormingsprocessen.

a. Europarlementariërs en diversiteit

Het Belgische burgerpanel stelde vast dat er weinig diversiteit is tussen de Europarlementsleden. Vandaar werd aangeraden dat de **EU criteria zou moeten opstellen die streven naar een evenwichtige verdeling van alle genders op de lijsten** (82,5%).⁴⁵ Dit voorstelt kadert bijgevolg tevens onder [Jeugd doelstelling N°2 Gelijkheid van alle gendertypen](#).

⁴¹ Resolutie van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de resultaten van de 8e cyclus van de EU-jongerendialoog 2021/C 504/01, ST/14426/2021/INIT, PB C 504 van 14 december 2021, p. 1–8. **Streefdoel 5, d**).

⁴² Caroline Sabbe, *EU-Toekomstconferentie: Aanbevelingen vanuit het Vlaamse middenveld voor een digitale en groene transitie*, 26 november 2021. Beschikbaar op: https://futureu.europa.eu/processes/Digital/f/14/meetings/94447?filter%5Bcategory_id%5D%5B%5D=&filter%5Bcountry%5D%5B%5D=&filter%5Bcountry%5D%5B%5D=bel&filter%5Bdate%5D%5B%5D=&filter%5Bdate%5D%5B%5D=past&filter%5Bmeeting_report%5D%5D=closed&filter%5Borigin%5D%5B%5D=&filter%5Bsearch_text%5D=&filter%5Btype%5D%5B%5D=&locale=nl.

⁴³ C. Waeterloos et al., *Politieke participatie en attitudes bij Belgische jongvolwassenen Bevindingen van een survey-onderzoek in België van 11 maart – 12 april 2021*, 14 juli 2021. Beschikbaar op: <https://www.ugent.be/ps/communicatiewetenschappen/nl/actueel/report.pdf>; L. Bradt et al., *Jongeren in cijfers en letters: bevindingen uit de JOP-monitor 4, de JOP-kindmonitor en de JOP-school-monitor 2*, Leuven, Acco, 2019.

⁴⁴ C. Waeterloos et al., *Politieke participatie en attitudes bij Belgische jongvolwassenen Bevindingen van een survey-onderzoek in België van 11 maart – 12 april 2021*, 14 juli 2021. Beschikbaar op: <https://www.ugent.be/ps/communicatiewetenschappen/nl/actueel/report.pdf>.

⁴⁵ Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, p. 17. Beschikbaar op: https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.

Daarenboven zouden de criteria ook kunnen slaan op leeftijd, aangezien vandaag de dag het mandaat vaak als beloning gezien wordt voor goede en loyale dienstbaarheid in de nationale politiek (74,4%).⁴⁶

Dit zou tevens ook de tweede streefdoel van de 8ste cyclus van de EU-jongerendialoog verwezenlijken dat aandringt op meer diversiteit in participatiestructuren.⁴⁷

b. Stemleeftijd Europees Parlement

België is nog maar het vierde land binnen de Unie dat bij de Europese verkiezingen van 2024 ook 16- en 17-jarigen laat stemmen en in de toekomst zullen/kunnen er nog EU-lidstaten volgen. Er is dus een verschil in regels in de verschillende lidstaten waardoor niet alle jongeren kunnen deelnemen. Hieromtrent is er een aanbeveling van het Belgisch Burgerpanel **om de regels van de verkiezingen van het Europees Parlement in alle landen op termijn zo veel mogelijk te uniformiseren, onder andere de minimumleeftijd. (87,2%)**⁴⁸

Een aanbeveling die voortvloeit uit de 8ste cyclus van de EU-jongerendialoog is dat men bij Europese parlementsverkiezingen **voor hen die nog niet mogen stemmen, een EU-brede symbolische stemprocedure** organiseert in samenwerking met nationale jeugdleden (Streefdoel 3, a) van de 8ste cyclus van de EU-jongerendialoog).⁴⁹

c. Consultatie besluitvorming

Jongeren moeten geconsulteerd worden bij besluitvorming. Vandaar zouden er **voldoende middelen vrij gemaakt moeten worden om de jeugdleden te ondersteunen** in hun missie.⁵⁰ Om haar voornaamste rol uit te oefenen, namelijk adviezen formuleren aan het beleid en in dialoog gaan met kinderen en jongeren, heeft een jeugdraad tijd, ruimte en middelen nodig. Jeugdleden moeten voldoende ondersteund en gevoed worden door ambtenaren. Bovendien, **in gevallen waarbij jongeren betrokken worden bij de besluitvorming, dienen de lidstaten en de Commissie altijd concrete feedback te geven op hun voorstellen** (Streefdoel 1, a) 8ste cyclus van de EU-jongerendialoog).⁵¹

Verder zou het goed zijn mocht er op het Europese niveau een **wetgevend kader komen dat de deelname van kinderen en jongeren aan het politieke en democratische leven regelt**.⁵² Een regelgevend kader zou bijdragen tot een structurele betrokkenheid van jongeren. Om van echte structurele betrokkenheid te kunnen spreken evenwel, dient niet enkel formele beleidsparticipatie geregeld te worden, maar moet ook informele beleidsparticipatie erkend en gewaardeerd worden.⁵³ Jongeren zijn immers meer geneigd deel te nemen aan informele manieren van beleidsparticipatie dan aan formele of electorale processen. Een aanbeveling in dit verband, gemaakt op de jongerenevent over de toekomst van Europa van 15 december 2021, is om een **website of een app** aan te maken met de naam 'What about (Y)EU?' die maandelijks een reeks thema's behandelt. Zo krijgen jongeren in eerste fase algemene informatie over het onderwerp op een laagdrempelige manier zoals bv. explainervideo's of influencers die aan het woord komen.⁵⁴ Nadien kunnen ze hun mening laten weten. De output van dit maandelijks proces wordt meegedeeld met beleidsmakers die de kans hebben terug te koppelen naar de jongeren via de website/app.

⁴⁶ Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, p. 5. Beschikbaar op:

https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.

⁴⁷ Resolutie van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de resultaten van de 8e cyclus van de EU-jongerendialoog 2021/C 504/01, ST/14426/2021/INIT, PB C 504 van 14 december 2021, p. 1–8. **Streefdoel 2, a).**

⁴⁸ Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, p. 16. Beschikbaar op:

https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.

⁴⁹ Resolutie van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de resultaten van de 8e cyclus van de EU-jongerendialoog 2021/C 504/01, ST/14426/2021/INIT, PB C 504 van 14 december 2021, p. 1–8. **Streefdoel 3, a).**

⁵⁰ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2109 Jeugdparticipatie en democratie*, 1 december 2021, p. 8-9. Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/a52c7136-a859-4d27-a957-b317f96db151/2109-vjr-advies-jeugdparticipatie-en-democratie.pdf>.

⁵¹ Resolutie van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de resultaten van de 8e cyclus van de EU-jongerendialoog 2021/C 504/01, ST/14426/2021/INIT, PB C 504, 14 december 2021, p. 1–8.

⁵² Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2109 Jeugdparticipatie en democratie*, 1 december 2021, p. 12-13. Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/a52c7136-a859-4d27-a957-b317f96db151/2109-vjr-advies-jeugdparticipatie-en-democratie.pdf>.

⁵³ Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2109 Jeugdparticipatie en democratie*, 1 december 2021, p. 11-12. Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/a52c7136-a859-4d27-a957-b317f96db151/2109-vjr-advies-jeugdparticipatie-en-democratie.pdf>.

⁵⁴ Europahuis Ryckevelde VZW, *Jongeren aan het woord over de toekomst van Europa* (Online jongerenevent 15 December 2021). Beschikbaar op:

<https://www.europahuis.be/nl/nieuws/doe-mee/jongeren-aan-het-woord-over-de-toekomst-van-europa>

IX. MIGRATIE

Volgens de Conferentie over de Toekomst van Europa vergt de aanpak van migratie een modern migratie- en asielstelsel, grensbeheer, samenwerking met partnerlanden en bestrijding van migrantensmokkel. Het houdt ook de bescherming in van wie op de vlucht is voor geweld en de integratie van nieuwkomers in onze samenleving. Vanuit het jongerenevent over de toekomst van Europa, gefaciliteerd door Europahuis Ryckvelde op 15 december 2021, wordt aangeraden dat de EU werk maakt van een positieve leidraad die migratie niet alleen als een uitdaging, maar ook als een kans vooropstelt door:⁵⁵

- **Veilige migratieroutes** naar de EU te voorzien die vluchtelingen reeds erkennen als vluchteling vooraleer ze aankomen in de EU.
- Het ontwerpen van een **Europese standaard van gelijkstelling van diploma's/werkervaring** met een focus op het welzijn en de waardigheid van vluchtelingen.
- Het ontwerpen van een **Europees disseminatiesysteem van goede praktijken** (die voornamelijk focussen op solidariteit) zodat de EU een voortrekkersrol kan spelen in een positievere beeldvorming over asiel en migratie.

Een positieve leidraad is des te belangrijker in de context van de **opkomst van klimaatvluchtelingen**. Volgens de Vlaamse Jeugdraad dient de EU deze problematiek niet uit het oog te verliezen en het internationaal aan te kaarten.⁵⁶

Deze aanbevelingen kaderen binnen de verwezenlijking van [jeugd doelstelling N° 3 Inclusieve samenlevingen](#) dat de inclusie van alle jongeren in de samenlevingen wenst te garanderen, dus ook die van jongeren met een migratieachtergrond.

X. ONDERWIJS, CULTUUR, JEUGDZAKEN EN SPORT

a. Stages moeten betaald worden

De Vlaamse Jeugd raad dringt aan op het afschaffen van onbetaalde stages buiten het formeel onderwijs, omdat stagiairs meestal niet van sociale bescherming genieten en ook geen financiële vergoeding krijgen die hen toelaat een autonoom level uit te bouwen.⁵⁷ Daarnaast moet er ook een **duidelijk statuut voor betaalde stages buiten het formeel onderwijs** voorzien worden, zodat de opgedane ervaring erkend wordt op de arbeidsmarkt.⁵⁸

Deze aanbeveling kadert binnen het toepassingsgebied van [jeugd doelstelling N°7 Hoogwaardige werkgelegenheid voor iedereen](#), die onder andere de erkenning en validering van vaardigheden verworven via stages wenst te waarborgen.

b. Cursussen over de EU op school

De Belgische burgerpanel meent dat de communicatie over de EU onvoldoende is en raadt aan dat de **Commissie aan de ministeries van onderwijs in de lidstaten gebruiksklare informatie verschaft over het functioneren van de EU, de samenstelling en bevoegdheden van instellingen en een kort overzicht van Europese integratie** (95%). Dit moet in diverse vormen aangeboden worden zoals documentaires, clips, televisieprogramma's voor op school en in alle 24 officiële talen van de EU.⁵⁹

⁵⁵ Europahuis Ryckvelde VZW, *Jongeren aan het woord over de toekomst van Europa* (Online jongerenevent 15 December 2021). Beschikbaar op:

<https://www.europahuis.be/nl/nieuws/doe-mee/jongeren-aan-het-woord-over-de-toekomst-van-europa>

⁵⁶ Vlaamse Jeugd raad, *Advies 1807 Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030*, 5 september 2018, p. 6-7. Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugd raad.be/storage/files/f3cef6f2-864e-4b60-a6cf-4d554e523588/1807-advies-klimaatbeleidsplan-2021-2030.pdf> .

⁵⁷ Vlaamse Jeugd raad, *Advies 1711 Onbetaalde stages buiten de opleiding*, 4 oktober 2017, p. 4. . Beschikbaar op:

<https://vlaamsejeugd raad.be/nl/adviezen/onbetaalde-stages-buiten-de-opleiding> .

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ Belgische Burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa. Beschikbaar op:

https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf .

Deze aanbeveling verwezenlijkt [jeugd doelstelling N°1 De EU dichter bij jongeren brengen](#), die onder meer gelijke toegang tot hoogwaardige onpartijdige en op jongeren afgestemde informatie over hoe de EU functioneert en de kansen die zij biedt wenst te garanderen.

c. Deelname aan EU-Uitwisselingsprogramma's, voor alle jongeren die dat willen

Van de ingediende projecten binnen de EU-uitwisselingsprogramma's Erasmus+:Jeugd en het "European Solidarity Corps" wordt gemiddeld slechts 60% goedgekeurd. Heel wat jongeren tussen 15 en 30 lopen dan ook kansen op een Europese niet-formele leerervaring mis.

Nochtans blijkt uit de Waddist-bevragingen van 21/1/2021 en 27/8/2021 dat **bij bijna 60% van de jongeren een buitenlandse studie of stage deel uitmaakt van hun toekomstige schoolloopbaan. 67,26% wil ook wel vrijwilligerswerk in het buitenland doen.** Bij de meesten (53%) ligt dat nog niet concreet vast of gaat het om toekomstmuziek, bijvoorbeeld omdat ze nu nog te jong zijn of mogelijks omwille van de covid-pandemie. Bij bijna 6% is dat wel al beslist. Opvallend is verder dat **21% van de jongeren dit wel graag wil doen, maar drempels ziet:** ze zien dit financieel niet zitten of vrezen dat het 'te hoog gegrepen' is.

Er moeten **meer middelen voor deze programma's beschikbaar komen** én de **verschillende uitwisselingsprojecten die mogelijk zijn** (korte of lange termijn, in groep of individueel,...) **moeten divers genoeg zijn** om tegemoet te komen aan de verschillende noden, verwachtingen en mogelijkheden van jongeren.

Deze aanbevelingen vallen onder het toepassingsgebied van [jeugd doelstelling N°11 Jongerenorganisaties en Europese programma's](#), die de toegankelijkheid van Europese jeugdprogramma's wenst te vergroten en middelen voor deze programma's wenst te vergroten.

XI. Schematische weergave van de aanbevelingen en voorstellen

Thema	Youth Goal	Aanbeveling	Bevoegdheid	Bron
I. Klimaat & milieu	N° 8: Hoogwaardig leren; N° 10: Duurzaam Groen Europa	1. Verplichte klimaatlessen in leerplannen opnemen	Nationaal: Gemeenschap [art. 6 (e) VWEU; art. 127 GW]	Advies 1807 Klimaatbeleidsplan 2021-2030, Vlaamse Jeugdraad, 5 september 18
		2. Circulaire economie promoten	Gedeeld, meerderheid afhankelijk van te behandelen thema – interne markt, milieu, energie... Hoogstwaarschijnlijk consensus in de Raad [art. 4(2)(a),(e),(i) VWEU]	Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket', Vlaamse Jeugdraad, 3 november 2021
		3. Vorming van een EU-energienetwerk	Gedeeld, consensus [art. 4(2)(i) j° 192 (2) VWEU]	Online jongerenevent (Europa direct avond), 15 december 2021
		4. Totstandbrenging van hernieuwbare energiegemeenschappen	Aanmoediging voor lidstaten bestaat al in Richtlijn 2018/2001 → betere follow up?	Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket', Vlaamse Jeugdraad, 3 november 2021
		5. Toezien dat de productie en het functioneren van laadpalen duurzaam is door gebruik van duurzame	Gedeeld, gekwalificeerde meerderheid [art. 4(2)(i) j° 194 VWEU]	

		grondstoffen (ook als energiebron)		
		6. Elektrische deelmobiliteit	/	A) Burgerparticipatie event Sint-Niklaas, 12/10/2021 B) Antwoord advies Jeugdraad Gent Ontwerp Klimaatplan 2020-25, 23/9/2020 C) Online jongerenevent (Europa direct avond), 15/12/2021
		7. Invoeren kerosinetaks en BTW op vliegtickets	Consensus in de Raad [art. 113 VWEU] → Nationaal, federaal kan!	Advies 1807 Klimaatbeleidsplan 2021-2030, Vlaamse Jeugdraad, 5 september 2018
		8. Overheidssteun vliegmaatschappijen afhankelijk stellen van sociale voorwaarden en CO ² -emissiereductiedoelstellingen van de Europese Klimaatwet	Nationaal: hoe, aan wie en onder welke voorwaarden staatssteun toekenning. Commissie kan richtlijnen opstellen. → Verdragswijziging om vast kader te scheppen!	
		9. Duurzame manier van afvalverwerking van afgedankte voertuigen voorzien	Gedeeld, gekwalificeerde meerderheid [art. 4(2)(e) j° 192(1) VWEU] → Bestaat al Richtlijn betreffende autowrakken 2000/53/EG – aanpassen?	Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket', Vlaamse Jeugdraad, 3 november 2021
		10. Binnen Erasmus+ inzetten op duurzame mobiliteit	Erasmus+ Programmagids 2021-2027 voorziet grotere terugbetaling voor 'groene' mobiliteit; maar dit kan onvoldoende zijn gezien grote prijsverschillen trein- en vliegtickets (aanpassen?).	Advies 1904 Duurzaam leven, Vlaamse Jeugdraad, 3 juli 2019
		11. Ontharding stimuleren in de hele EU	Gedeeld, consensus [art. 4(2)(e) j° 192(2) VWEU]	Burgerparticipatie event Sint-Niklaas (12 oktober 2021) en Oostende (21 januari 2022)
		12. Lunchapp uitvouwen die aankoop van lokale – duurzame – en gezonde voeding mogelijk maakt	Gedeeld, gekwalificeerde meerderheid [art. 4(2)(e) j° 192(1) VWEU]	Burgerparticipatie event Sint-Niklaas, 12 oktober 2021
II. Gezondheid	Algemene doelstelling EU-strategie voor jongeren 2019-2027; N° 3: Inclusieve samenlevingen	1. Voeding in de winkel voorzien van een eco-score	/	Advies 1904 Duurzaam leven, Vlaamse Jeugdraad, 3 juli 2019
		2. Gezonde en duurzame maaltijd op school	Nationaal	Burgerparticipatie event Sint-Niklaas, 12 oktober 2021
		3. a. EU minimumnormen voor tandheelkundige zorg die bovendien voor kinderen	3. a. Voorname nationaal [art. 6(a) VWEU]	3de plenaire vergadering van het Europees burgerpanel

		gratis is 3. b. EU kan overwegen om eerste hulp cursussen verplicht te stellen voor studenten 3. c. Productie van voedsel onderdeel maken van het onderwijssysteem	3. b. Nationaal: Gemeenschap [art. 6 (e) VWEU; art. 127 GW] 3. c. Supra.	in Polen, 7-9 januari 2022
III. Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, werkgelegenheid	N° 3: Inclusieve Samenlevingen; N°6: Plattelandsjongeren vooruithelpen; N° 7: Hoogwaardige werkgelegenheid voor iedereen	Aandacht voor de situatie van jongeren op de huurmarkt	Nationaal, Gewest [art. 6 (IV) BWHI]	Advies 1807 Klimaatbeleidsplan 2021-2030, Vlaamse Jeugdraad, 5 september 2018
IV. EU in de wereld	N°1: De EU dichter bij jongeren brengen; N°11: Jongerenorganisaties en Europese programma's	1. Communicatie EU moet bevoegdheden EU uitleggen en meer focus leggen op situatie die zou ontstaan zonder de EU	EU	Belgisch burgerpanel, Midden december 2021
		2. Deelname aan debatten tijdens zittingen van het Europees parlement moet worden vergemakkelijkt	EU, consensus [art. 223(1) VWEU]	
		3. Deelname aan Erasmus+ en uitwisselingsprogramma's moet worden uitgebreid tot alle studenten, ongeacht hun opleidingsachtergrond	EU, consensus [art. 165(2) VWEU] Moet nog scherper worden geformuleerd in de verordening!	
V. Waarden en rechten, rechtstaat, veiligheid		EU regelgeving rond cybersecurity versterken + Directer reageren tegen ondemocratische machten	EU, gekwalificeerde meerderheid [art. 114 VWEU]	Europees Jongerevent, 8-9 oktober 2021
VI. Digitale transformatie	N° 4: Informatie en constructieve dialoog; N° 8: Hoogwaardig leren	Desinformatie online tegengaan door informatie te labelen als deze niet-geverifieerd is + Verplichte citatie van bronnen door media, en het beschikbaar maken van links naar de oorspronkelijke bron om ze te verifiëren	Geen directe EU bevoegdheid; → Gedragscode 'EU Code of Practice on Disinformation' → verdragswijziging voor meer actie vereist!	Belgisch burgerpanel, Midden december 2021; Aanbeveling als resultaat van de 8 ^{ste} cyclus van de EU-jongerendialoog: streefdoel 5, d)
		De Europese regelgever die verantwoordelijk is voor de bestrijding van desinformatie, dient ook verantwoordelijk te zijn voor de accreditatie van organisaties die de verificatie van informatie verzekeren ("factcheckers")	Supra.	
VII. Europese democratie	N° 1: De EU dichter bij jongeren brengen; N° 2: Gelijkheid van	1. De EU moet criteria opstellen die streven naar een evenwichtige verdeling van alle genders op de lijsten	EU, consensus [art. 223(1) VWEU]	Belgisch burgerpanel, Midden december 2021

	alle gendertypen; N° 9: Ruimte en participatie voor iedereen	+ Mogelijks ook evenwichtige vertegenwoordiging leeftijdsgroepen		
		2. Uniformiseren regels verkiezingen Europees Parlement in de lidstaten omtrent de minimumleeftijd om te stemmen + Voor hen die nog niet mogen stemmen een EU-brede symbolische stemprocedure	EU, consensus [art. 223(1) VWEU] Poging 2015 – Raad heeft voorstel harmonisatie minimumleeftijd niet aangenomen.	Advies 2109 Jeugdparticipatie en democratie, Vlaamse Jeugdraad, 1 december 2021
		3. Voldoende financiering voor jeugdleden moet voorzien worden	Nationaal	Aanbeveling als resultaat van de 8 ^{ste} cyclus van de EU-jongerendialoog: streefdoel 3, a)
		4. Lidstaten en Commissie moeten concrete feedback geven aan jongeren die betrokken waren bij besluitvorming	<u>Adagio</u> : Inspraak zonder inzicht, leidt tot uitspraak zonder uitzicht.	Aanbeveling als resultaat van de 8 ^{ste} cyclus van de EU-jongerendialoog: streefdoel 1, a)
		5. Europees regelgevend kader voor deelname van kinderen en jongeren aan het politieke en democratische leven	EU – Verdragwijziging!	
		6. Ontwikkeling van de app <i>What about (Y)EU?</i> om geïnformeerd te worden over jeugdonderwerpen binnen de EU	/	
VIII. Migratie	N° 3: Inclusieve samenlevingen	1. A) Veilige migratieroutes moeten voorzien worden + B) Europese standaard erkenning diploma's en werkervaring	EU, gekwalificeerde meerderheid [art. 79(2)(a), (b) VWEU]	Online jongerenevent (Europa direct avond), 15 december 2021
		2. Beleid moet rekening houden met opkomst klimaatvluchtelingen	EU	Advies 1807 Klimaatbeleidsplan 2021-2030, Vlaamse Jeugdraad, 5 september 2018
IX. Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport	N° 1: De EU dichter bij jongeren brengen; N° 7: Hoogwaardige werkgelegenheid voor iedereen; N°11: Jongerenorganisaties en Europese programma's	1. Stap buiten het formeel onderwijs af van onbetaalde stages en introduceer er betaalde stages + Voorzien duidelijk statuut	Nationaal	Advies Onbetaalde stages, Vlaamse Jeugdraad, 4 oktober 2017
		2. Commissie moet lidstaten informatie in vorm van clips, documentaires, etc. bezorgen over het functioneren en de bevoegdheden van de EU	EU	Belgisch burgerpanel, Midden december 2021
		3. Deelname aan EU-Uitwisselingsprogramma's, voor alle jongeren die dat	/	

		willen. Hoe kunnen we dit verzekeren?		
--	--	---------------------------------------	--	--

XII. Bibliografie

a. EU-documenten

- Resolutie van de Raad van de Europese Unie en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen over een kader voor Europese samenwerking in jeugdzaken: De EU-strategie voor jongeren 2019-2027, ST/14944/2018/INIT, PB C 456, 18 december 2018, p. 1–22.
- Resolutie van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de resultaten van de 8e cyclus van de EU-jongerendialoog 2021/C 504/01, ST/14426/2021/INIT, PB C 504, 14 december 2021, p. 1–8.
- Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, PE/48/2018/REV/1, PB L 328, 21 December 2018, p. 82–209.
- Europees Parlement en Europese Commissie, *Speciale Eurobarometer 517 over de toekomst van Europa*, januari 2022. Beschikbaar op: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2554>.

b. Vlaamse Jeugdraad

- Vlaamse Jeugdraad, *Advies 1711 Onbetaalde stages buiten de opleiding*, 4 oktober 2017. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/onbetaalde-stages-buiten-de-opleiding>.
- Vlaamse Jeugdraad, *Advies 1807 Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030*, 5 september 2018. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/f3cef6f2-864e-4b60-a6cf-4d554e523588/1807-advies-klimaatbeleidsplan-2021-2030.pdf>.
- Vlaamse Jeugdraad, *Advies 1904 Duurzaam leven*, 3 juli 2019. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/duurzaam-leven>.
- Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2008 Duurzame mobiliteit*, 7 oktober 2020. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/duurzame-mobiliteit#:~:text=Een%20greep%20uit%20onze%20adviespunten&text=Geef%20voorrang%20aan%20de%20fiets,skates%2C%20rolstoel%2C%20steps%20%E2%80%A6>.
- Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2108 bijkomende klimaatmaatregelen in het licht van het 'Fit For 55-pakket'*, 3 november 2021. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-bijkomende-klimaatmaatregelen-in-het-licht-van-het-fit-for-55-pakket>.
- Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2109 Jeugdparticipatie en democratie*, 1 december 2021. Beschikbaar op: <https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/a52c7136-a859-4d27-a957-b317f96db151/2109-vjr-advies-jeugdparticipatie-en-democratie.pdf>.

c. Belgische participatie events

- Hannes Brouckaert (Sint-Niklaas), *Wij(k)mobiliteit*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126391>.
- Hannes Brouckaert (Sint-Niklaas), *Ont-hart - stimuleren van ontharding in de EU*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126393>.
- Hannes Brouckaert (Sint-Niklaas), *Broo(h)ld Foodapp*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126392>.
- Hannes Brouckaert (Sint-Niklaas), *Gezonde en duurzame voeding op elke school*, 20 oktober 2021. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/126359>.
- Caroline Sabbe, *EU-Toekomstconferentie: Aanbevelingen vanuit het Vlaamse middenveld voor een digitale en groene transitie*, 26 november 2021. Beschikbaar op: https://futureu.europa.eu/processes/Digital/f/14/meetings/94447?filter%5Bcategory_id%5D%5B%5D=&filter%5Bcountry%5D%5B%5D=&filter%5Bcountry%5D%5B%5D=bel&filter%5Bdate%5D%5B%5D=&filter%5Bdate%5D%5B%5D=past&filter%5Bmeeting_report%5D=closed&filter%5Borigin%5D%5B%5D=&filter%5Bsearch_text%5D=&filter%5Btype%5D%5B%5D=&locale=nl.
- Europahuis Ryckvelde VZW, *Jongeren aan het woord over de toekomst van Europa* (Online jongerenevent), 15 December 2021. Beschikbaar op: <https://www.europahuis.be/nl/nieuws/doe-mee/jongeren-aan-het-woord-over-de-toekomst-van-europa>.
- Belgisch burgerpanel in de context van de Conferentie over de Toekomst van Europa, midden december. Beschikbaar op: https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/be_-_finalrecommendations_nl.pdf.
- Hannes Brouckaert (Oostende), *EU onthardingslabel voor steden*, 21 januari 2022. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/219419?order=recent>.
- Hannes Brouckaert (Oostende), *Dynamische lokale voedselmarkten*, 21 januari 2022. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/219418>.
- Hannes Brouckaert (Participatie event Genk), *Duurzame mobiliteit toegankelijk voor elke burger in de EU*, 31 januari 2022. Beschikbaar op: <https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/1/proposals/228989>.

d. Andere

- StampMedia, *Meerderheid Vlaamse jongeren wil klimaat redden*, maar weet niet hoe, 6 november 2015. Beschikbaar op: <https://www.stampmedia.be/artikel/meerderheid-vlaamse-jongeren-wil-klimaat-redden-maar-weet-niet-hoe>.
- Deprez A. et al., Onderzoeksrapport Arteveldehogeschool: "Fake nieuws en Facebook – Nieuwswijsheid van Vlaamse jongeren tussen 15 en 24 jaar onderzocht", juni 2018, p.7. Beschikbaar op: https://www.arteveldehogeschool.be/sites/default/files/projectfiche/def_white_paper_fake_nieuws_en_jongeren_ahs_120618_0.pdf.
- Bradt L. et al., *Jongeren in cijfers en letters: bevindingen uit de JOP-monitor 4, de JOP-kindmonitor en de JOP-school-monitor 2*, Leuven, Acco, 2019.
- Hirtt Nico, *De resultaten van onze klimaatenquête bij 3200 leerlingen*, 4 oktober 2019. Beschikbaar op: <https://www.skolo.org/nl/2019/10/04/onz-enquete-school-kennis-klimaat-de-resultaten/>.
- Europees Jeugdforum, *Resolution on Combating shrinking space with expanding opportunities for youth organisations, national youth councils and international non-governmental youth organisations*, 22-23 November 2019. Beschikbaar op: https://www.youthforum.org/files/0120-19_COMEMII-19_Resolution_combatting_shrinking_space_FINAL.pdf.
- Stad Gent, *Antwoord advies Jeugdraad Gent Ontwerp Klimaatplan 2020-2025*, 23 september 2020. Beschikbaar op: https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/20200923_BR_antwoord%20jeugdraad.pdf.
- Europees Milieuagentschap, *Transport and environment report 2020: Train or Plane?*, maart 2021. Beschikbaar op: <https://www.eea.europa.eu/publications/transport-and-environment-report-2020>.
- Waeterloos C. et al., *Politieke participatie en attitudes bij Belgische jongvolwassenen Bevindingen van een survey-onderzoek in België van 11 maart – 12 april 2021*, 14 juli 2021. Beschikbaar op: <https://www.ugent.be/ps/communicatiewetenschappen/nl/actueel/report.pdf>.
- European Youth Event, *Youth Ideas Report for the Conference on the Future of Europe*, 8-9 oktober 2021. Beschikbaar op: https://european-youth-event.europarl.europa.eu/wp-content/uploads/2021/10/2021_EYE_Report-Booklet_A5_20-10-Accessible.pdf.
- Conference on the Future of Europe European Citizens' Panel 3: "Climate change and the environment / Health" - Recommendations, oktober 2021. Beschikbaar op: https://prod-cofe-platform.s3.eu-central-1.amazonaws.com/nxqgase4ows6ozjo3ajx9331xv7u?response-content-disposition=inline%3B%20filename%3D%22P3S3_voted_recommendations_FINAL_v%202022.01.10%2013%2030.pdf%22%3B%20filename%2A%3DUTF-8%27%27P3S3_voted_recommendations_FINAL_v%25202022.01.10%252013%252030.pdf&response-content-type=application%2Fpdf&X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=AKIA3LJJXGZPDFYVOW5V%2F20220209%2Feu-central-1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Date=20220209T122559Z&X-Amz-Expires=300&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-Signature=48e5219aa170d8e27768a2b4cad6a266aa8a5b64e6bb9f35c2611d59b61abdbe.
- European Youth Portal, *Report on the Results of the Call for Ideas on the European Year of Youth*, 6 december 2021. Beschikbaar op: <https://europa.eu/youth/d8/sites/default/files/inline-files/Co-creation%20survey%20report.pdf>.

XIII. Overzicht van de gesprekken en contacten

- 4/01/2022 e-mail verzonden naar jan.raymaekers@ambrassade.be, milancalloens@hotmail.com, vuykstekealpha@gmail.com
- 4/01/2022 e-mail naar koen.lambert@jint.be, silvie.strobbe@jint.be, inez.adriaensen@jint.be
- 4/01/2022 e-mail naar Samuel.MAENHOUT@ec.europa.eu, Charlotte.GUGENHEIM@ec.europa.eu
- 6/01/2022 e-mail naar lina.achour.g@gmail.com
- 9/01/2022 antwoord van lina.achour.g@gmail.com
- 10/01/2022 antwoord van Samuel.MAENHOUT@ec.europa.eu, lina.achour.g@gmail.com
- 18/01/2022 e-mail naar kobe.hautekiet@keki.be, ellen.vanvooren@keki.be
- 18/01/2022 e-mail naar sophie.verbrugghe@ambrassade.be
- 18/01/2022 e-mail naar Lieve.Bradt@ugent.be
- 18/01/2022 e-mail naar frederic.piccavet@youthforum.org
- 19/01/2022 antwoord van koen.Lambert@jint.be
- 19/01/2022 antwoord van sophie.verbrugghe@ambrassade.be
- 20/01/2022 antwoord van vuykstekealpha@gmail.com
- 20/01/2022 e-mail van livio.loonbeek@europarl.europa.eu
- 20/01/2022 vraag van ellen.vanvooren@keki.be
- 20/01/2022 antwoord naar ellen.vanvooren@keki.be
- 31/01/2022 antwoord van ellen.vanvooren@keki.be